

Til: Universitetet i Bergen, Samfunnsvitenskapelig fakultet

Fra: Espen D. H. Olsen, OsloMet - Storbyuniversitetet

Programevalueringsrapport, bachelorprogrammet i Europastudier (BASV-EUR), 2023

1) Bakgrunnsinformasjon

Denne evalueringsrapporten er basert på instruksjonene som er beskrevet *Programsensormappe for de samfunnsvitenskapelige fakultet*. Rapporten er skrevet på norsk, etter avtale med programleder Kjetil Evjen ved Institutt for sammenliknende politikk. Den overordnede oppgaven er å evaluere hele programstrukturen til BA i Europastudier, med innspill til mulige forbedringer i programmet. Rapporten vil også forholde seg til rapportene fra de siste årene og forrige programevaluator, med forbeholdet om at disse er sterkt preget av at korona-pandemiens «unntakstilstand». Rapporten vil videre også diskutere aspekter rundt frafall, programmets studieprogresjon og mulige tiltak for å styrke studentenes programidentitet.

Rapporten er basert på dokumentasjon fra Institutt for sammenliknende politikk og et besøk i Bergen 10 mars, 2023. Ved besøket hadde jeg møter med programleder og universitetslektor Kjetil Evjen, førsteamanuensis Ines Prodöhl (historie) og professor Georg Picoch (sampol) som underviser ved programmet og med studiets administrative kontakt og studieveileder, Kristen Steiner. I tillegg fikk jeg møte tre aktive studenter: Fredrik Madsen (6. semester), Jakub Zielienski (6. semester) og Edvard Rønning Tennvig (4. semester)

Dokumentasjonen inkluderer informasjon hentet fra Universitetet i Bergens nettsider, samt diverse informasjon fra administrasjonen ved Institutt for sammenliknende politikk.

2) Evaluering av studieprogrammet

Rapporten dekker kalenderåret 2022, men er også en videre refleksjon over studieprogrammet generelt, siden dette er undertegnede første evaluering under oppdragets fireårsperiode.

BA-programmet i Europastudier administreres av Institutt for sammenliknende politikk ved Universitetet i Bergen. Før 2012 var programmet administrert ved Institutt for arkeologi, kultur, historie og religion. Programmet er derfor tverrfaglig innrettet, men med hovedfokus på to parallelle fag og studieløp: komparativ politikk og historie.

Læringsutbytte og mål

BA i Europastudier er et tverrfaglig studieprogram, med sammenliknende politikk og historie som kjernefag. Studentene som starter på studiet har tre fellesemner (se punkt 3 i rapporten) og kan så velge to ulike studieveier, en i sampol og en i historie. De fleste studentene velger studieløpet i sampol og skriver en avsluttende BA-oppgave i det faget. Fellesemnene som gis i studiet er til dels tverrfaglige (spesielt EUR101) og mer fagspesifikke mot historie (EUR103) eller sammenliknende politikk/EU-studier (EUR105).

Studiets læringsutbytte og mål er presentert helhetlig på en relativt lett tilgjengelig nettside på Universitetet i Bergens nettsider.¹ Studiets mål og innhold presenteres gjennom noen generelle aspekter ved studiet, som understreker dets politiske og historiske fokus. Det kan diskuteres hvorvidt en BA av denne typen kunne frontet EU-aspektet ved europeiske utviklingstrekk politisk og historisk i noe større grad. Dette var også en av tilbakemeldingene fra studentene jeg pratet med: Studiets EU-komponent kunne hatt et enda større fokus enn det har i dag, om det er mulig. Samtidig gir målet om et utvekslingssemester studenter med spesiell interesse for EU gode muligheter til å søke seg til europeiske universiteter der de kan få tilgang til slik kunnskap.

---

¹ <https://www.uib.no/studier/BASV-EUR/plan#laringsutbyte> (tilgang: 31.03.2023)

Studiets konkrete læringsutbytte når det gjelder kunnskap er godt formulerte og dekker vesentlige aspekter ved det å ha kompetanse på Europas historiske og politiske utvikling. Man kan muligens innvende at kunnskap om Norges forhold til Europa generelt og EU spesielt også kunne vært viet noe plass som kunnskapsmål. Dette kan bakes inn i de bredere målene om historisk utvikling og EUs institusjoner, med blikket fra et tett integrert «utenforland».

Programstruktur og sammenheng

Programmets studiestruktur og sammenheng har vært diskutert i rapporter fra den forrige evalueringsperioden. Studiet er kjennetegnet av to hovedaspekter når det gjelder dette: For det første er det tre fellesfag som alle studentene ved BA-studiet skal ta og for det andre bestemmer studentene seg fra andre året om de vil gå i en sampol-retning eller historie-retning. I selve strukturen på programmet ligger det derfor innebygget en «fragmentering». Dette trenger ikke å være noe problem ettersom studentene får to gode tilbud om fordypninger som vil kvalifisere de videre mot masterstudier eller relevante jobber i arbeidslivet. Studentene jeg intervjuet framhever også at det er et godt studiemiljø, blant annet fordi det er en fordel med et relativt lite antall studenter sammenliknet med en del andre BA-grader. Samtidig poengteres det i samtalen med dem at studiemiljøet blir noe fragmentert, særlig utover i studiet.

Programplanen er spesielt konkret på de «europiske» emnene i første studieår. De tre fellesemnene tar opp grunnleggende spørsmål ved europeisk historie, kultur og politikk, som skal gi en god ballast for videre studier, både på BA og MA-nivå. Studentene poengterer at de var spesielt fornøyd med første semester, som ga en solid innføring i grunnleggende kunnskap om Europa.

I år 2 velger studentene fordypningsretning, enten i sampol eller historie. Studentene følger da kurs i de respektive fordypningene med variasjon i studiepoeng (10 eller 15). I sampol-fordypningen er de mer krevende emnene i tredje semester, mens de mindre krevende emnene ligger i fjerde semester, noe studentene også understreket. Dette kan ha med semester-ordninger og egne studieløp i de respektive fagene som emnene hentes fra, slik at en umiddelbar løsning på et slikt progresjonsproblem ser vanskelig ut. Det er allikevel verdt å nevne at progresjon i kunnskapsnivå er

viktig i BA-programmer. Det er videre slik at sampol-studentene kan velge fordypningsemner i sjetten semester samtidig som de skriver BA-oppgave. Her er det noen kurs som tar opp europeiske problemstillinger, men studentene mente dette kunne vært bredere. Samtidig er dette knyttet til den helhetlige emne-porteføljen på BA-fordypningen (som få studenter tar) er historie opplegget mer satt og uten muligheter til valg fra studentene. Det gis et sett av 15 studiepoengs-kurs, inkludert BA-oppgave.

Programstrukturen er derfor kjennetegnet av at programmet er delt i to fordypninger der kursene gis fra institutter ved to ulike fakulteter. Endringer i den spesifikke kurs-porteføljen i BA-programmet er derfor komplisert. Samtidig kan det være at man for å styrke kullfølelse og identitet med programmet bør vurdere å innføre et fjerde felles kurs som gis i år 2. I samtaler med programleder Kjetil Evjen har det kommet fram at dette har vært diskutert tidligere og at det foreligger noen konkrete planer for dette. Det er faglig-administrative grunner til at dette ikke er enkelt å gjennomføre. Med forståelse for det vil jeg som fagfelle allikevel oppfordre til at man ser på dette i den videre utviklingen av programmet.

Tabell 1 Programstruktur, oversikt

	År 1	År 2		År 3
Høst	EXPHIL-SVEKS Examen philosophicum-skuleeksamen, 10 p <i>eller</i> EXPHIL-SVSEM Examen philosophicum – seminarmodell, 10 p EUR101 Innføring i europeisk historie og politikk, 10 p SAMPOL103 Faglege tilnæringsmåtar og	SAMPOL SAMPOL115 Democracy and Democratization, 15 p MET102 Samfunnsvitskapleg metode, 15 p	HIST HIS101 Oversyn over eldre historie til 1750, 15 p HIS113/114 Fordjuping i eldre historie, 15 p	Utveksling

	ideologiar i studiet av politikk, 10 p				
Vår	EUR103 Europa etter 1945: Ressursar, demografi, økonomi, 15 p EUR105 European Union Institutions, Politics, and Policies, 15 p	SAMPOL SAMPOL105 Stats- og nasjonsbygging, 10 p SAMPOL106 Politiske institusjonar i etablerte demokrati, 10 p	HIST HIS102 Oversyn over nyare historie frå 1750, 15 p HIS115/116 Fordjuping i nyare historie, 15 p	SAMPOL SAMPOL260 Bacheloroppgave i samanliknande politikk, 10 p 2 valfrie emne på 200-nivå (å 10 p)	HIST HIS250 Bacheloroppgave i historie, 15 p HIS203 Teoriar, metodar og historiske kjelder, 15 p

3) Søkertall, gjennomstrømming og faglige profilvalg

Som fagfelle har jeg i denne rapporten vektlagt å bli kjent med BA-graden i Europastudier, først og fremst gjennom substansielle aspekter som faglig innretning, kurstilbud og studiets tverrfaglighet. Jeg velger allikevel her å diskutere noen sider ved studiets søkertall, gjennomstrømming og faglige profilvalg. Utfra statistikken jeg har blitt forelagt fra Institutt for sammenliknende politikk, så registrerer jeg at antallet aktive studenter ved studiet er stabilt. Søkertallene er på vei opp, med en relativt stor økning fra 2021 til 2022 i antallet studenter med BA-graden som førsteprioritet (49 i 2022, mot 28 i 2021). Man har også tatt opp flere studenter, slik at antallet registrerte studenter var 45 i 2022, mot 27 i 2021. Jeg har ikke oversikt over grunnen til dette valget, men med studiets faglige styrker tatt i betraktning og den store økningen i studenter med graden som førstevalg, så virker dette som en god strategi for å opprettholde et godt studiemiljø med aktive og interesserte studenter. Det er noe frafall i studiet, som forventet, også fordi en del studenter velger å bytte spesielt til BA-graden i sammenliknende politikk. Dette ser jeg ikke som noen stor svakhet ved BA-graden i Europastudier, men det kan være at en noe

sterkere profilering gjennom et fjerde felles kurs (som tidligere nevnt) kan være med på å understreke det unike ved en slik grad med fokus på europeisk økonomi, historie og politikk.

4) Evaluering av ulike kurs

EUR101: Innføring i europeisk historie og politikk, 10 p

Dette kurset kan kalles navet som BA-programmet kretser rundt, med et tverrfaglig utsyn på ulike temaer i europeisk historie og politikk. Universitetslektor Kjetil Evjen (Sampol) har p.t. emneansvar i kurset. Studentene som ble intervjuet ga kurset meget gode skussmål som interessant, godt organisert og gjennomført. De ga gode tilbakemeldinger både på innhold og struktur, samt engasjerte og kunnskapsrike forelesere. Kurset gis som en rekke av forelesninger, samt noen seminarer ledet av viderekomne studenter, i tett samarbeid med emneansvarlig. Seminarer er en god måte å engasjere nye studenter på og programmet bør roses for å introdusere dette allerede i første semester. Faglig sett tar kurset opp en rekke sentrale temaer i Europas etterkrigshistorie. Det setter fortjenstfullt historie og politisk utvikling i sammenheng, med den europeiske integrasjonsprosessen som ett sentralt eksempel på institusjonelle valg som ble tatt i etterkrigstiden for å stabilisere Europa. Dette er temaer som er blitt aktualisert på nytt med Ukraina-krigen og endringer i Europas geopolitiske stilling. Det er grunn til å anta at slik EUR101 er lagt opp, så vil emneansvarlig og de andre foreleserne evne å ta opp slike dagsaktuelle hendelser og utviklingstrekk i en større sammenheng og således understreke hvor sentralt kunnskapen som formidles i BA-graden er for å forstå, ikke bare Europa, men videre også Norges forhold til slike prosesser. Norges forhold til EU ble trukket fram blant studentene jeg intervjuet som ett element det kunne vært noe mer fokus på i kurset.

EUR103: Europa etter 1945: Ressursar, demografi, økonomi, 15 p

Dette kurset er et mer spesialisert kurs med utgangspunkt i europeisk etterkrigshistorie. Det er førsteamanuensis Ines Prodöhl (historie) som p.t. er emneansvarlig for kurset. I undervisningen

går foreleserne historisk og historiografisk til verks i et forsøk på å sette Europas etterkrigshistorie i perspektiv for studentene. Det understrekes at dette ikke er et kurs om historien til den europeiske integrasjonsprosessen, men om hele kontinentets politiske, demografiske og økonomiske utvikling. Det legges etter det fagfellen forstår vekt på å sette ressurstilgang og ulike startsteder etter andre verdenskrig i perspektiv når man skal forstå utviklingen av ulike land og etter hvert det europeiske samarbeidet som en regional organisasjon. Kurset gis kun som forelesninger, uten mer studentaktive seminarer. Det er dermed kun dette blant fellesemnene som ikke har et seminaropplegg. Seminarer gir mer studentaktivitet og muligheten til å utdype emner som tas opp i forelesningene. Man kan også vektlegge skrivetrening og muntlige presentasjoner om det er mulig. Videre vil seminarer kunne anvendes til å diskutere dagsaktuelle temaer og til å vise koblinger mot andre emner i studiet. Studentene som ble intervjuet framhever at kurset har et godt undervisningsopplegg, med et interessant pensum. Noen av dem antydet at de syntes det var et for stort fokus på den «eldre» historien i kurset. Samtidshistorien kunne ifølge dem vært noe mer i fokus. Dette framstår for fagfellen som et viktig innspill, ikke minst ettersom de stadig nye krisene i Europa siden 2000 er interessante også historisk sett. Hva knytter de an til av tidligere historiske utviklingstrekk og politiske prosesser, er for eksempel ett spørsmål man kunne gitt noen mer samtidshistoriske svar på. Samtidig vil fagfellen understreke at BA-gradens tverrfaglige profil også tilsier at et rent historiekurs er viktig for helheten av studiet og at et slikt kurs bør holdes innenfor historiefaget for å unngå at det uthules av andre faglige innfallsvinkler.

EUR105: European Union Institutions, Politics, and Policies, 15 p

Dette kurset er et mer spesialisert kurs med statsvitenskapelig og sammenliknende politisk blikk på EUs institusjoner, politiske system og politikkutforming. Professor Georg Picoh (Sampol) har p.t. emneansvar for kurset (første emneansvar i 2022/23). Studentene som ble intervjuet framhevet kurset som meget interessant og med et høyt faglig nivå fra forelesers side. Pensum og undervisningsopplegg gjør at studenter som legger inn en god innsats i kurset vil få mye igjen for det faglig sett. For tiden er kurset en såkalt Jean Monnet Module som har gjort at emneansvarlig har kunnet invitere to eksterne gjester med

som en god måte å få til et møte mellom teori og «praksisfeltet». Kurset har hatt obligatorisk arbeidskrav med en såkalt «digital deliverable» der studentene har laget video, podcast eller poster. Dette er en særdeles god og innovativ måte å innføre varierte læringsformer på. Dette kurset framstår som et meget godt kurs, med et høyt faglig og pedagogisk nivå, der studentene utfordres til å forstå EU utfra et statsvitenskapelig utgangspunkt. Det kan spørres om studentene fra BA-graden er forberedt på det faglige nivået i kurset. En mulighet kan være å se EUR101 og EUR105 noe mer i sammenheng, slik at forberedelsen er noe mer systematisk, men dette er kun en litt løsere ide fra fagfellens side, ikke en kritikk av sammenhengen mellom de tre kjernekursene.

5) Videreutvikling av studiet: Noen tanker

Jeg har i denne første programevalueringen lagt vekt på å få en bred kjennskap til BA-graden i Europastudier, gjennom samtaler med ansatte som er involvert i studiet og et faktagrunnlag. Jeg vil derfor, i denne omgang, ikke komme med noen store ideer til mulig videreutvikling av studiet. Samtidig vil jeg her nevne to mulige temaer som kan diskuteres videre i den faglige diskusjonen om BA-graden ved de to involverte instituttene. Det første dreier seg om mer studentaktiv læring ved bruk av seminarer, det andre dreier seg om å videre diskusjon av et ekstra fellesemne. Begge disse temaene knytter an til noen refleksjoner etter intervju med representanter for studentene ved studiet.

- a) Seminarer: Ett av fellesemnene ved studiet (EUR103) har ikke seminarundervisning i tillegg til forelesninger. Seminarer er et viktig bidrag til studentaktiv læring og til å skape kullfølelse blant studentene ved studiet. Siden BA-graden er noe fragmentert ved at studentene kan velge ulike løp (sampil eller historie) og ved at de har mulighet til utveksling, så er det viktig å legge til rette for at studentene har flere kontaktpunkter i de kursene som alle tar. Seminarer kan bidra til dette. Videre er seminarer en god anledning til å utdype temaer fra forelesningene og til å gi studentene skrivetrening eller muligheten til å presentere om ulike emner, som to eksempler. Som evaluator ser jeg dette som en

mulighet til å utvikle BA-graden videre, for eksempel ved at man innfører seminarer i EUR103, som er det «rene» historieemnet blant fellesemnene.

- b) Nytt fellesemne: Et fjerde fellesemne har tidligere vært diskutert ved studiet. Det foreligger konkrete planer for et slikt emne. Som evaluator framstår dette som et viktig bidrag til videreutviklingen av BA-graden. Studentene som ble intervjuet understreket at de var fornøyde med studiet, men at de skulle ønske det hadde vært blant annet et noe større fokus på EU og den europeiske integrasjonsprosessen, herunder også Norges forhold til EU. Slik de tre fellesemnene er lagt opp, så får studentene mye av dette i disse emnene, men samtidig kunne et fjerde emne bidratt til å utdype en del problemstillinger og aktuelle spørsmål, som også knytter an til faktiske hendelser i Europa. Argumentet om kullfølelse og sammenheng i studiet er her også relevante. Et fjerde felleskurs gir nok en arena for kontakt mellom studentene som er tatt opp i graden.

6) Konkluderende betraktninger

BA-graden i Europastudier er et godt og interessant studietilbud for studenter som er opptatt av politikk og historie i en europeisk kontekst. Graden er tverrfaglig, med to ulike mulige valg av studieløp for studentene. Ved mine møter med studenter og ansatte ved programmet i mars 2023 fikk jeg et godt inntrykk av et studieprogram med gode diskusjoner om faglig videreutvikling og om studiets stadig mer aktuelle relevans, i en tid med krig i Europa og hvor den norske EU-debatten blusser opp igjen. Studiets faglige profil er gjennomtenkt og god. Denne evalueringen har kommet med noen innspill til mulig videreutvikling, spesielt med tanke på å styrke kullfølelsen blant alle studentene som er tatt opp i BA-programmet.

Denne evalueringen har i hovedsak forholdt seg til substansielle og faglige sider ved programmet. Dette vil tas videre i neste års evaluering. Av saker som ikke er blitt diskutert spesielt i årets evaluering kan det være aktuelt å se nærmere på søknadsgrunnlaget til studiet og utviklingen over tid, med tanke på hva slags arbeid man eventuelt kan gjøre for å øke søkerantallet og inntakskvalitet. Videre har årets rapport ikke diskutert rollen utvekslingssemesteret spiller i

programmet og hvordan dette oppfattes blant studenter og faglig ansatte. Dette vil jeg ta videre inn i planlegging av neste års besøk i Bergen og rapporteringen etter det.

Oslo, 20.05.2023

Espen D.H. Olsen

Espen D. H. Olsen

Professor

OsloMet - Storbyuniversitetet